

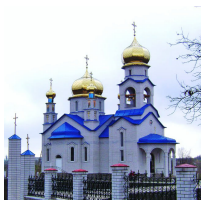
В. М. Яковенко

Катеринопільський район

КАТЕРИНОПІЛЬСЬКИЙ РАЙОН – район, що знаходиться у південній частині Черкаської області. Межує з Тальнів., Звенигород., Шполян. р-нами Черкас. обл., Новоархангел. р-ном Кіровогр. обл. Утвор. 1923. У 1931–35 та 1962–65 не існував. За переписом 1923, у р-ні мешкало 45,3 тис. осіб. Жит. зазнали сталін. репресій, потерпали від голодомору 1932–33 (померло понад 5 тис. осіб). 1925–30 – у складі Уман. округи, 1932–54 – Київ., від 1954 – Черкас. обл. Від 29 липня 1941 до 13 березня 1944 – під нім.-фашист. окупацією. Площа 0,7 тис. км². Насел. 28 905 осіб (2001, складає 88,8 % до 1989), переважно українці. У складі р-ну – смт [Катеринопіль](#) та [Єрки](#) і 31 сільс. насел. пункт. Лежить у центр. частині *Придніпровської височини*. Поверхня – підвищена, пологохвиляста лесова рівнина. Корисні копалини: буре вугілля, граніти, гнейси, піски, каолін. У р-ні протікають річки Велика Вись (на пд. межі), Гнилий Тікич і Шполка (усі – бас. Пд. Бугу). Створ. 35 ставків заг. пл. водного дзеркала 200 га. Ґрунти переважно чорноземні типові малогумусні, на яких вирощують зерн. і тех. с.-г. культури. Орні землі складають бл. 57 % пл. р-ну. Пл. ліс. насаджень 5,6 тис. га (дуб, сосна, липа, граб, ясен, клен). Об'єкти природно-заповід. фонду: заказники Кайтанівський (ботан.), Великовиський (комплекс.), Тікицький (ентомол.), пам'ятка садово-парк. мистецтва Мокрокалигірський парк (усі – місц. значення). Пobl. с. Гуляйполе в Гринівському урочищі – 3 підземні джерела, які живлять Гнилий Тікич. Гол. підприємства розташ. у Єрках і с. Мокра Калигірка (ТОВи – «3-д продтоварів “Ретро”», «Сиророб»). Осн. виробниками с.-г. продукції є 7 потуж. с.-г. підприємств, 50 с.-г. ТОВів та фермер. госп-в. Через р-н проходить Одес. залізниця, у Єрках – залізнична ст. Звенигородка. У К. р. – 26 заг.-осв. шкіл, муз. школа та її 3 філії, фіз.-мат. і аграр. ліцеї, 11 дитсадків; 27 Будинків культури і клубів, 29 б-к, [Катеринопільський краєзнавчий музей](#); центр. рай. лікарня, 3 дільничні лікарні, 3 лікар. амбулаторії, 24 фельдшер.-акушер. пункти. Виходить г. [«Катеринопільський вісник»](#). Є стадіон у райцентрі, 10 спорт. залів, 14 футбол. полів. Реліг. громади: 7 – УПЦ КП, 5 – УПЦ МП, 7 – протестантських (п'ятидесятників, адвентистів сьомого дня, свідків Єгови). У с. Мокра Калигірка виявлено залишки поселення доби міді, у с. Бродецьке – поселення трипіл. і черняхів. культур, у селах Вербоivecь та Ямпіль, pobl. Єрок та с. Розсохуватка – поселення трипіл. культури, у с. Новоселиця – 6 курганів скіф. часу, pobl. с. Пальчик – поселення трипіл. культури та кургани доби бронзи, pobl. с. Ярошівка – сармат. поховання. Пам'ятки архітектури: Свято-Дмитрів. церква у с.

Залізничка (1734), церква Іоанна Богослова у с. Суха Калигірка (1785), Киселів. цукр. завод (1868), залізнич. вокзал (1895) і лікарня при ньому (1900) в Єрках. Серед видат. уродженців – дисидент, держ. діяч, Герой України *В. Чорновіл* (Єрки); брати літ. критик, історик літ-ри, громад.-політ. діяч, дійс. чл. НТШ, академік і віце-президент ВУАН *Сергій*, літературознавець *Петро*, педагог, громад. діяч *Федір* Єфремови (с. Пальчик), вчений-енциклопедист, письменник, журналіст *М. Філіппов* (с. Вікнине), поет-неокласик, літературознавець *П. Филипович* (с. Кайтанівка); літературознавець, фольклорист, чл.-кор. АН УРСР *М. Сиваченко* (с. Ямпіль), лікар-педіатр *П. Гудзенко* (с. Гончариха), фахівець у галузі кістково-гній. хірургії *М. Панченко* (с. Потоки), фахівець у галузі дит. хірургії *Василь Рибальченко* (с. Ромейкове), фахівець у галузі упр. суден *А. Мальцев* (с. Ямпіль), біолог, біофізик *Володимир Рибальченко* (с. Кайтанівка), історик *А. Лихолат* (с. Розсохуватка), літературознавці *О. Килимник* (с. Ямпіль), *М. Наєнко* (с. Гуляйполе), літературознавець, письменник *В. Лисенко* (с. Залізничка); прозаїк *М. Галич* (с. Мокра Калигірка), поет, перекладач *М. Гірник* (с. Вербовець), поети *Я. Івашкевич* і *М. Коваленко* (обидва – с. Пальчик), поет, публіцист *В. Латанський*; художник, мистецтвознавець *С. Латанський* (обидва – с. Луківка); композитор, диригент, засл. арт. Респ. *М. Радзієвський* (Єрки); Герої Рад. Союзу *П. Волков* (с. Лисича Балка), *М. Ніковський* (с. Єлизаветка), *С. Поліщук* (с. Кайтанівка), *М. Цисельський* (с. Стійкове), *Г. Шевченко* (с. Петраківка). З К. р. пов'язані життя та діяльність промисловця, Героя України *Ю. Косюка*.

Фотоілюстрації

Бібліографічний опис:

Катеринопільський район / В. М. Яковенко // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. – К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2012. – Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-11048>

2001-2025 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).